

A háromszárnyú ablak az egész falat elfoglalja. Felső felében az orgonabokrok ágszövevénye látszik s mögötte, mint egy függőleges térkép, a szomszéd ház tűzfala. Salétromfolyók kanyarognak rajta a vízfolt hegységek között. Az ablak felső bal sarkában az ég darabja s a macskalepcső.

A nagyfiú diványa az ablak alatt van. Az ablakpárkányon fekszik kis kalapácsa, egy megsárgult krétacsont, meg egy nagy rézcsat. A párkányra egy szelíd arcú Mária képet szögeztet. A felirata „Sancta virgo virginum.” Perugino színnymata. A Szűz imádkozik, de ujjai nem érnek össze. Mögötte tűnődő táj. Az ágy és a fal hézagában egy gitár dől féloldalt. Nyaka látszik ki, meg fekete-vörös csücske. Ha a ház előtt elpöfög egy traktor, megzendül.

Csend van az ablakban. Az ágak megkeresik egymás alatt a kivezető utakat s arra nőnek. Az ágak kímélik egymást s csendesekek. Az ablakban tél van, hó nélküli tél s hideg. Szürke az ablak csendje.

Azután minden ágat levelek borítanak be. A levelek közül szemlátomást nőnek ki az orgonafürtök. A levegő olyan lesz, mint az üveg: érezni a súlyát; mindent, amit körülölel, különös áramlással mozgat, s valahol, a fák koronája fölött felszíne van, mint a tengernek. Aranybarna szűrődik be a baloldalon s halad a jobb oldalig, mintha vetitenék. A ház tűzfala kifehéredik. Az ablaktáblák kinyílnak, némi csikorgást hallani s beárad a szobába s sok zöld és fény.

Valaki az udvaron vödört tart a kerti csap alá. Víz csörög a vödörben, azután eltávolodik a zaj. Mint lila lámpák, váratlanul kihűnynak az orgonafürtök, lecsupaszodnak az ágak és súlytalan lesz ismét a levegő. Szürke csend van az ablakban.

A középső ablak négyszögébe becsapódik egy veréb. Felborzolja a tollát, szárnyát rázza és leül. Fészkelődik. Átugrik egy másik ágra. Lefelé les.

Aki a vödört teleengedte vízzel, most énekel. Mintha valaki tenyerével a falat súrolná: csak dúdol. Aztán éles női hang hallatszik: „— soha többé nem küldöm el a kútra —”. Lebeg a vödör a föld felett s utazik hátra, az udvar végébe, ott ütődik a földhöz s megérkezik most a távoli rím is „— megvakulna —”. Ajtócsapódás s újra csönd van. A veréb áll a lábán, nyújtózkodik, izgatottan figyel, toporog. Most visszaül.

A mozdulatlanságba először a csipogás tör be, majd a verébcapat süvít el az ablak előtt. Röptük nem egyenes. A bal ablakszélnél kezdődik, lassan megsüllyed s a jobb ablakszélig emelkedve, befejeződik. Az a veréb velük, vagy rájuk csipog, de a helyén marad.

Az ablaktáblák remegni kezdenek. Remegésük egyre erősebb. Reszketnek az ágak is, a veréb elrebben. Perugino szüze is remeg. Kegyetlen erő rázza az ablak életét. Dübörögve halad el az utcán egy jármű, majd a sarkon elkanyarodik.

Az ágak közé most egy kontyos női fej szorul, de mégis megőrzi szabad mozgását. Hátulról látszik, áll a tűzfal mellett, mint egy siratófalnál, halántékai mellett egy létra ágai nőnek fölfelé, a női fej kiszabadul az ágak közül s föléjük emelkedik. Most oldalt fordul. Beszél valakivel, aki nem értheti, amit mond, mert a mellszobor-asszony arcán harag vonul át, gyorsan keletkezett és nyers harag, elmozdul a szemöldöke, orra és orrkörnyéke elsápad. Feje most erős mozgásba kezd, ott a fal

közepén, a létraágak fegyverei között, de hirtelen minden oldalról betörnek a verebek és féktelen kavargásuk elfedi az arcot. Betöltik és felszabadítják az ablak világát.

Szárnyak, fejcsékek, csőrök, felcsapódó farkak zürzavara ez, amely épp oly gyorsan ér véget, ahogyan elkezdődött. Mintha szétszórták volna őket az ágakon, fennakadnak s megkapaszkodnak. Tizenkét verebfolt az ablakban. Az első táblában négy, a másodikban három, a harmadikban öt.

A víztorony felől hajóként bűg. Az ószövetségi asszony lemerül az ágak közé, a létra két csúcsa megindul s elhagyja az ablak világát. Amikor a bűgás megszűnik, minden veréb elrepül.

Az ablakokban tompa déli fény van. Az ablak alatt keskeny út vezet a kapuhoz. A kapu felől most motoszkálás hallatszik, vas ütődik a vashoz. Valaki kinyitja a kaput, beteszi és rázárja. Az ablak vitrázsa homályba vonja a kisebbik lány fejét, amint megijelenik barna kötött sapkájában. Az iskolatáska lehúzza jobb karját, válla karja után dől, s így az ablak felé eső bal arcát erős fény éri. Megáll, s függőlegesen eltűnik a gömbölyű fej. Mit csinálhat? Két suszterbogarat pillanthatott meg, amint vég nélkül túlják egymást, míg belepottyannak az esőárok iszapjába, amelybe aztán beleragadnak? Megtalálta Őze-bőze műanyag kolompját, amely akkora, mint egy gyűszű? Vagy legugolt? Táskájából kiveszi Judit babát, akinek hosszú s koromfekete haja van, körülnéz, mintha gyufát gyűjtana, s a babát zsebre gyömöszöli. Aztán lázasan keresi, kitépi a könyvek közül az ellenőrzőt, s tekintete végigfut a sorokon „— többszöri figyelmeztetés ellenére —”. Hibátlan bőre elvörösödik, felnéz a templomtornyra. Ott, a zsalugáterek körül varjak csapata kering. Előtte az ecetfa áll, lombtalanul s mögötte egy kémény füstöl. Sírna, de minek? Lassan kiegyenesedik. Felbukkan a barna sapka az ablakban, a sapkában egy kifürkészhetetlen gyermekarc, aki lefelé néz s társalog valakivel. Arca egyre emelkedik, a mozdulat felnöttesen vontatott és merev — mintha igézet alatt állna. Kezében a barna babát tartja, emeli fel, feljebb, már ágaskodik, most alulról feldobja. maga is utána ugrik, elkapja és eliramodik.

A szomszéd ház tűzfala sötétszürke. A salétrom folyója világoskék. Az ágak színe rozsdavörös. Holnap szeles idő lesz.

Azután a szomszéd ház tűzfalán kvarcsemek villognak. Az ablak bal felső sarka egészen elsötétedik. A macskalépcső fölött megjelenik egy, majd kissé feljebb, az ablak szemöldökfája alatt még egy csillag. A bokrok ágai már nem látszanak.

Az ablakot most erős villanyfény világítja meg belülről. Hirtelen rajzolódnak ki a fehérre lakkozott ablakkeretek, a vitrázs zöld levélhímzése, a divány, a gitár, a Mária-kép és az üvegen túl a sötétbe merült világ.

A nagy fiú diványára repül egy táska, rugózik, majd még egy és még egy, de ez már a másik kettőn csattan. A villanyfényben veszélyekkel teli csönd támad. A táskák, mint egymáshoz lapuló hullók a parton, mozdulatlanul lélegzenek. Ha megindulnak, végzetes dolog következik. A divány zöld takarója az Amazonas vize, alig hullámoz. A falakban elefántcsorda lappang, bármikor kicsörtethet a leomló vakolat mögül. Előbb csak fonályní repedések keletkeznek a falon, a Csontváry kép alá futnak, majd alóla a mennyezetig s fönt egy tenyérnyi vakolat leválik s a padlón szétporlad. Aztán lejjebb is hullani kezd, s fejmagasságban is, s most már záporoz a vakolat, por száll föl s ütemes dobogás hallatszik.

Itt, igen, itt a falban tanyáznak az elefántok, itt, a falban suhognak a királypálmák, itt, a mesefalban, amely még összeáll, még érintetlen, de ha egyszer, egyetlen egyszer leválik a vakolata.

A szekrény is ártatlannak látszik, mint a fal. Annak látszik, de nem az. Csúf szekrény. A kisebbik lány ágya mellett áll, egy ajtaja van, rajta faragott fakagyló, farózsa, favarjuszárny s körül bevéssett rózsaszirmok. Komor és csúf szekrény. De meseszekrény. Alsó fiókaiból halk motorzúgás szűrődik ki; törpe meceautók készülődnek eszeveszett versenyükre. Mikor a nagyfiú váratlanul kirántotta a fiókot, teljes csönd támadt. De éjjel újra hallotta a réz rajpszög nagyságú motorok zümmögését. És a színesek fiókja. Meg az autómárkák fiókja. Meg a gyógyszeres üvegek fiókja. Meg a kalauzi táska a milliós pengőkkel. És a babafürdőszoba kádja selyempapírba csomagolva. És a fadoboz, amelyből már kiszakadt a koronás kobra gyűrűs teste, és a holland lisztesmolnár álló képes könyve és a fiókok fiókjában a könyv: a kis herceg, szemben az örökkévalósággal. Meseszekrény, éjjel különös fény esik rá s néha szárnyzuhogás hallatszik ki ajtaja mögül.

Árnyék esik a nagyfiú díványára, a nagyobbik lány árnyéka. Furcsa árnyék: két karja könyökben behajlítva, mereven áll, mint egy megszeppent vadász. Árnyék baljában egy árnyék csapda vázát tartja, nagy fényközökkel, jobbában egy hosszúnyakú árnyékmadarat lógat a torkánál. Most belép a villanyfénybe, kezében kottatartó s gordonka. Leül s játszani kezd. Újjahegyével alig érinti a vonót, jobb karja s válla a hangszer derekán mozog s bal keze a füle táján tapintja a húrokat. Mozdulatai most lerövidülnek, jobb keze egyre magasabbra s egyre mélyebbre ugrik vissza, kiszámíthatatlan és apró kitérőket tesz, kis köröket ír le, visszalöki a vonót, újra visszarántja s a nagyobbik lány fehérbőrű keze nagy erővel táncol a levegőben. De a hang, a lassú és iskolás hang nem gyorsul fel a mozdulatok villámlása fölött. Úszik a szobában, mint valami nagy hal, átlátszóan és fényesen egy szűk akváriumban, úszik, gyönyörködve önmagában, miközben a nagyobbik lányt körüluggi lebegő uszonyaival.

Azután sötét lesz. Kint vörös és kék üveglapok fénylenek; a szomszéd ház verandaablakai mögött lámpa ég. Elhallgat a cselló.

— Mit csinálsz? Megörültél? — kiált a nagyobbik lány.

— Nem. Miért? — kérdezi a nagyfiú.

— Kapcsold fel, jó? Kapcsold fel, mert...

— Mert? Megdádázol, szépségem? Majd, aki lekapcsolta, leginkább.

— Te kapcsoltad le!

— Én? A holdat, jó? A holdat, szépségem, ebben megegyezünk.

— Mit hülyéskedsz? Játssz az eszedet?

— Én igen. De te csak játszánád, jó? Leginkább. Különben is, potyka.

— Stikkes vagy? Mi az, hogy potyka?

— Az? Hal, szépségem, hal. Ha nem süket. No, pá!

— Gyere vissza! Kapcsold fel!

Egy gyertya lebeg be a szobába. Átrepked a sötétség szigetei fölött s elérkezik a szoba közepéig. Fehér gyertya ég sárgaréz gyertyatartóban s egy öreg, nagyon öreg kéz tartja. A gyertya fölött a délutáni órák nagypapája közeledik. Csak az arca látszik. S arcán az aggastyán megkövesedett figyelme.

A délelőtti órák nagypapája már régen nem él. Ő kimustrált katonaköpenyt viselt, a bádognakánában hozta a tejet. Nagyon messziről

hozta, talán évek óta lépkedett a tejjel a délelőtti órák fáinak között, fejét lehorgasztotta s egyszer, egy nagyon széles törzsű fa mögül többé nem lépett ki. Amikor körüljárták a fát, nem találták őt sehol. De egy bõrgomb a köpenyerõl odaesett a fa gyökere mellé.

Most a délutáni órák nagypapája, a gyertya, a nagyobbik lány arca s a nagyfiú gúnyoros mosolya ott hintázik a sötétben. A kisebbik lány lábujjhegyre áll s elfújja a gyertyát.

Három árnyék rajzoldódik ki az ablaktáblák homályos négyszögeiben. Azután erõsödik a fény, amely a halkan nyíló ablakokon át árad be. Mindhárman fellépdelnek a lépcsõn s már a murvával beszõrt úton járnak, mely végig a mólón kivezet a tóhoz. A tó fölött a hold függ, a sötét vizen színes ablakú hajók horgonyoznak. Ki tudja, hogyan került a templomtorony a tó fölé? S hogy a torony az alkonyat vörös fényében ég, a templom teste pedig a víz tükre alatt fényeskedik? És, hogy az ecetfát ki ültette a móló betonjába, az acetfát, amely lángoló leveleivel mindig olyan volt, mint egy mesefa?

A túlsó part sötét vonal. Különös formájú hegyek sorakoznak ott, s a hegyek aljában lámpák égnek.

A nagyfiú kezét zsebrevágja, fenekén villog a gitár bádogtükre. Színes inget visel, elõl zsabóval, csuklója fölött csipke fehérlik.

Mellette megy a nagyobbik lány, szemüvegét megtõrli szoknyája aljában, majd énekelni kezd: „— Rút fogságból megszõkítették — lábáról vasát leverték — tilla-tila-tilala — várta asszony s lakoma —”.

A kisebbik lány guggol. Kezében egy ágat tart s piszkál valamit a kavicsok között. Guggoltában a nagyfiú után néz, kiált valamit s feláll. Tanácstalanul felhúzza a vállát s így marad. Azután hirtelenül leejti.

A nagyobbik lány a víz tükre nézi. A nagyfiú ujja a húrokon babrál. Most ér oda a kisebbik lány.

A templom felmerül a tóból. A lehorgonyzott hajók ablakai kihunyhatnak. A tóra sűrű köd telepszik. A ködbõl gitárzene hallatszik. Az ablaktáblák becsukódnak.

NÉMETEK A BALATONON

*Rányílik a Badacsony bronz falára
a nádjalu öböl, s a szív dalára
csobog, tercel a víz halk zongorája,
amint lép Kriszta Helmut oldalán.
Bársony csóklok locsognak négy bokára,
aztán mind egyre feljebb, nyakra, szájra,
míg végül is egyetlen cuppanásba
mélyen el nem merül fiú, s leány.*

*A tószélen ezer nád ír az égre,
levelüknek nincs se hossza, se vége,
írnak, írnak örömmel, bizva, félve:
szép, szép az élet, jók az emberek,
nem rémit már Buchenwald füstje, éje,
Kriszta, s Helmut a naptól rézre égve
kristályosan kacag vissza a fényre:
fedik õket a boldog pikkelyek.*

Harcos Ottó